

4 HØYERE UTDANNING OG FORSKNING

Vedvarende og sterk satsing på høyere utdanning, forskning og forskningsbasert kunnskap er nødvendig og stadig viktigere i årene som kommer for å sikre fortsatt verdiskaping. Høyere utdanning er av stor betydning for den enkelte og for samfunnet som helhet. Sentrumsalliansen vil at alle skal ha likeverdige muligheter til å ta høyere utdanning. For å sikre tilgang til utdanning og utvikle kompetansebaserte arbeidsplasser over hele landet, er det viktig at utdannings- og forskningsinstitusjoner finnes i alle deler av Norge. Forskning og høyere utdanning er blant de viktigste drivkreftene for økonomisk utvikling både regionalt, nasjonalt og på tvers av landegrenser. Forskning og høyere utdanning bidrar til å løse samfunnsproblemer. Økt kvalitet i høyere utdanning og forskning er derfor nødvendig for å sikre Norges konkurranseevne og Norge som ledende kunnskapsnasjon.

Opptrappingen av de økonomiske ressursene til forskning og høyere utdanning må være forpliktende og langsiktig. Sentrumsalliansen vil derfor i første omgang øke den norske forskningsinnsatsen til 3 % av bruttonasjonalproduktet (BNP) innen 2010 og etter en 4 årsperiode vurdere å øke forskningsinnsatsen til 4 % av BNP. Universitetene, høyskolene og forskningsinstituttene (statlige og private) skal dekke vesentlige deler av samfunnets behov for forskning og høyere utdanning, blant annet gjennom omfattende samarbeid og arbeidsdeling. Det er viktig å satse på hele spekteret av institusjoner. Vekstmålet for blant annet for å oppnå forskning av høy kvalitet forutsetter en betydelig og meget ambisiøs økning i den privatfinansierte forskningsinnsatsen og krever iverksetting av stimulerings- og tilretteleggingstiltak. Utstrakt samarbeid og balanse mellom universiteter, høyskoler, forskningsinstitutter og næringslivet om næringsrettet forskning og innovasjon er i denne sammenheng viktig.

Uten et omfattende internasjonalt forskningssamarbeid vil Norge sakke faglig akterut og vil ikke kunne ivareta sine nasjonale og internasjonale oppgaver og forpliktelser. I dag har vi sterke nasjonale forskningsmiljøer som bidrar til at både utenlandske bedrifter og forskere

finner det interessant å etablere seg i Norge. Dette vil Sentrumsalliansen styrke ved at norsk forskning fortsatt holder høy internasjonal kvalitet bl.a. for å få i stand et bredt samarbeid med de beste utenlandske institusjoner.

Samarbeidet mellom høyere utdanning og næringslivet må tilføres nødvendige incentiver for å kunne utvikle seg. Styrket samarbeid med arbeidslivet kan ikke oppnås gjennom ett enkelt tiltak, det er nødvendig med en strategi som omfatter et bredt sett av tiltak. Arbeidslivet må i større grad involveres i planlegging og gjennomføring av høyere utdanning. For å opprettholde og utvikle vår konkurransekraft som kunnskapsnasjon, må vi sørge for å utvikle den kompetansen vi trenger for innovasjon og verdiskaping. For å sikre tilstrekkelig kompetanse og at flere fullfører en grad i høyere utdanning vil Sentrumsalliansen arbeide for å gjøre høyere utdanning mer praksisrettet og bedre innrettet mot arbeidslivets behov. De aller fleste av dem som uteksamineres fra høyskole eller universitet, utdannes for nærings- og arbeidsliv utenfor utdanningsinstitusjonene. Synet på kunnskap endrer seg, og det er på alle trinn i utdanningsløpet mer fokus enn noen gang på læringsutbytte og oppnådd kompetanse. Det tradisjonelle skillet mellom teori og praksis viskes ut, og en større bredde i læringsarenaer og arbeidsformer vokser naturlig fram. Arbeidslivet kan tilby oppdatert kunnskap og utstyr, virkelige arbeids og opplæringsssituasjoner og realistiske forventninger om innsats og resultat. Det er derfor et pedagogisk fortrinn å integrere arbeidslivet i det samlede opplæringsløpet også innenfor høyere utdanning.

Sentrumsalliansen har som ambisjon at flere høyere utdanningsinstitusjoner og forskningsmiljøer i Norge skal være representert blant de fremste i Europa. Universitetene skal fortsatt ha et hovedansvar for grunnforskning og forskerutdanning, og gis en finansiering som er stabil og forutsigbar. For å øke kvaliteten på undervisningen vil Sentrumsalliansen styrke grunnfinansieringen av universiteter og høyskoler. De offentlige høyskolene bør få midler til å styrke forskningsinnsatsen innenfor de fagområdene de har ansvaret for. Arbeidslivet og høyskolene må samarbeide for å gi studentene arbeidspraksis i løpet av studietida, slik at arbeidslivet får tilgang på arbeidskraft med relevant praksis.

Sentrumsalliansen vil at:

- Forskningsinnsatsen skal innen 2010 utgjøre 3 % av BNP.
- Norsk forskning skal holde høy internasjonal standard.

4.1 UTDANNING

For Sentrumsalliansen er det et mål å sikre likeverdige utdanningsmuligheter, uavhengig av økonomi, bosted og funksjonsmuligheter. Lik rett til utdanning er et grunnleggende prinsipp som fortsatt må legges til grunn for norsk utdanningspolitikk. Dette innebærer at det offentlige har ansvar for å finansiere høyere utdanning og opprettholde en tilfredsstillende studiefinansiering. Målsettingen om høyere studentgjennomstrømning og økt kvalitet på utdannede kandidater gjør det nødvendig med en god studiefinansiering som setter studentene i stand til å studere på heltid. Studenter skal ikke betale skolepenger på statlige universiteter og høyskoler. Studenter som velger privat høyere utdanning må få en del av lånet til skolepenger som stipend. Dette gjelder særlig der tilsvarende utdanning ikke finnes på offentlige institusjoner. Muligheten til å få en god høyere utdanning skal ikke være avhengig av lommeboka og Sentrumsalliansen vil derfor videreføre gratisprinsippet i høyere utdanning og vil arbeide for gratis læremidler også for høyere utdanning.

Satsing på bedre studiekvalitet innebærer økt bruk av gjensidige utvekslingsordninger for studenter og lærere gjennom europeiske utdanningsprogrammet og utvekslingsavtaler. Blant annet bør studiepoeng avlagt i utlandet gi uttelling i finansieringsmodellen. Utvikling av fellesgrader vil også bidra til internasjonalisering, sammen med utvikling av et europeisk og nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for godkjenning av kvalifikasjoner.

Sentrumsalliansen vil:

- At studentene skal ha rett til en studiefinansiering som gir dem muligheter til å være heltidsstudenter og sikres en studiefinansiering som gir studenter et reelt valg mellom offentlige og private utdanningsinstitusjoner
- Øke stipend- og lånesatsene på lik linje med pris- og kostnadsveksten.
- Innføre 11 måneders studiestøtte.
- Det offentliges ansvar for finansiering av høyere utdanning videreføres og utdanningstilbudet opprettholdes.
- Høyere utdanning skal ha høy internasjonal standard.
- Arbeide for videreutvikling av eksisterende studietilbud rettet mot yrkesaktive og videreutvikling av nye studier ved høyskoler og universiteter.
- Legge til rette for økt bruk av IKT for å gjøre det enklere å gjennomføre studier uten å måtte flytte til studiestedene.
- Øke bevilgningene til oppgradering og nyanskaffelser av forskningsmessig infrastruktur, vitenskapelig utstyr og til vedlikehold av utdannings- og forskningsinstitusjonenes bygningsmasse.
- Arbeide for flere overgangsmuligheter fra yrkesfag og fagbrev til høyere utdanning.
- Øke antall studieplasser.
- Sikre at de statlige høyskolene utvikler et nært samarbeid med regionalt nærings- og samfunnsnivå.
- Øke tilgangen på studentboliger.

4.2 NÆRINGSRETTET FORSKNING

Skal Norge bli et konkurransedyktig kunnskapssamfunn i fremtiden er vi avhengig av å satse stort på forskning, innovasjon, nyskaping og entreprenørskap. Vår evne og vilje til nyskaping og til å løse gamle oppgaver på nye måter er en forutsetning for å lykkes i den åpne, internasjonale konkurransen. Norges økonomiske vekst avhenger av vår evne til å omsette kunnskap til virksomhet. Nyskaping og kunnskapsoverføring mellom forskning og næringsliv må derfor styrkes. Fra både grunnforskning, anvendt forskning og utvikling kommer det nye ideer som kan gi grunnlag for nye bedrifter. Bedrifter må inspireres til å satse mer på egen forskning og utvikling (FoU) og FOU-institusjonene må oppsøke næringslivet aktivt. Norske bedrifter og forskningsmiljøer opererer i et internasjonalt miljø. Det er derfor viktig å legge til rette for utenlandsk kompetanse, investeringer og næringsutvikling i Norge. Samtidig må norske forskere stimuleres til internasjonal deltakelse. På den måten kan vi mest effektivt skape lønnsomme, framtidrettede bedrifter i Norge og bidra til utvikling av viktig teknologi, for eksempel innen ny fornybar energi. Etske vurderinger må integreres, særlig i forskning som berører liv, helse og miljø.

Sentrumsalliansen vil:

- Styrke skattefunn ordningen ved å øke beløpsgrensen og gjeninnføre støtte til ulønnet forskningsinnsats.
- Arbeide for at det foretas en helhetlig evaluering av det samlede virkemiddelapparatet.
- Stimulere til mer forskning innenfor næringslivet.
- Føre en anskaffelsespolitikk som fremmer forskning og innovasjon.
- Opprettholde eksisterende FOU-virksomhet i Norge.
- Legge ny FOU-aktivitet til Norge fremfor i andre land.
- Satse spesielt på områder der Norge har spesielle forutsetninger som innenfor miljø og fornybar energi, vann, olje, gass og det maritime feltet.
- Styrke forsknings- og utviklingsaktiviteten på regionalt nivå i samarbeid med det lokale næringslivet.
- Bedre utvekslingen av forskere og vitenskapelige resultater både i Norge og internasjonalt.

- Etablere finansieringsordninger som fremmer forskningssamarbeid med internasjonale miljøer som er særlig viktig for norske prioriterte forskningsområder.
- Utvikle tiltak som gjør norsk forskning mer attraktivt for kunnskapsintensive bedrifter fra andre land.
- Forsterke den norske innsatsen i internasjonale fora der forskningspolitikken og -strategien utformes.